Sbírka soudních rozhodnutí

USNESENÍ SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

10. ledna 2019 *

„Řízení o předběžné otázce – Nevydání rozhodnutí ve věci samé“

Ve věci C-169/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Court of Appeal (odvolací soud, Irsko) ze dne 23. února 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 2. března 2018, v řízení

Atif Mahmood,

Shabina Atif,

Mohammed Ahsan,

Mohammed Haroon,

Nik Bibi Haroon,

Noor Habib a další

proti

Minister for Justice, Equality and Law Reform,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), místopředsedkyně, A. Rosas, L. Bay Larsen a M. Safjan, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za A. Mahmooda a S. Atif U. O’Brien a C. Sinnott, solicitors, C. O’Dwyerem, SC, jakož i D. Leonardem, BL,

* Jednací jazyk: angličtina.

– za M. Ahsana U. O'Brien a C. Sinnott, solicitors, C. O'Dwyerem, SC, jakož i S. Michael Haynes, barrister,

– za M. Haroona a N. B. Haroon S. Kirwanem, solicitor, M. Lynnem, SC, jakož i A. Lowrym, BL,

– za N. Habiba E. Larney, solicitor, jakož i par M. Lynnem, SC, a A. Lowrym, BL,

– za Irsko M. Browne a G. Hodge, jakož i A. Joycem, jako zmocněnci, ve spolupráci s M. Collinsem, SC, a S. Kingston, BL,

– za německou vládu T. Henzem a R. Kanitzem, jako zmocněnci,

– za vládu Spojeného království S. Brandonem a R. Fadoju, jako zmocněnci, ve spolupráci s D. Blundellem, barrister,

– za Evropskou komisi J. Tomkinem a E. Montaguti, jako zmocněnci,

po vyslechnutí generálního advokáta,

vydává toto

Usnesení

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77, a oprava Úř. věst. 2011, L 327, s. 70; Zvl. vyd. 05/05, s. 46).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu, v němž stojí Atif Mahmood, Shabina Atif, Mohammed Ahsan, Mohammed Haroon, Nik Bibi Haroon, jakož i Noor Habib a další proti Minister for Justice, Equality and Law Reform (ministr spravedlnosti, rovnosti a právní reformy, Irsko, dále jen „ministr"), ve věci lhůty pro vyřízení žádostí o vízum podaných rodinnými příslušníky A. Mahmooda, M. Ahsana, M. Haroona a N. Habiba.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

3 A. Mahmood, M. Ahsan, M. Harron a N. Habib, britští státní příslušníci, podali dne 16. listopadu 2015, dne 18. března 2016, dne 21. prosince 2015 a dne 16. prosince 2015 proti ministrovi žalobu k High Court (vrchní soud, Irsko) z důvodu údajných průtahů ve vyřizování žádostí o víza v Irsku pro jejich rodinné příslušníky, státní příslušníky třetích zemí, a sice Pákistánské islámské republiky a Islámské republiky Afghánistán.

4 Poté, co High Court (vrchní soud) uvedeným žalobám vyhověl, podal ministr odvolání ke Court of Appeal (odvolací soud, Irsko), který nařídil jejich sloučení za účelem společného projednání.

5 A. Mahmood je britským státním příslušníkem s obvyklým bydlištěm ve Spojeném království, který v roce 2013 uzavřel manželství s pákistánskou státní příslušnicí, S. Atif. Jelikož A. Mahmood měl v úmyslu přicestovat se svou manželkou do Irska, požádal pro ni dne 9. července 2015 o vízum na irském konzulátu v Karáčí (Pákistán). Od té doby pobývají oba v Pákistánu, kde čekají na vyřízení této žádosti.

6 M. Ahsan je britský státní příslušník pracující v Irsku od května 2015. V červnu 2012 uzavřel manželství s pákistánskou státní příslušnicí, Malaikou Gulshan, s níž má syna. Dne 7. srpna 2015 podala M. Gulshan žádost o irské vízum pro sebe a svého syna v centru pro podávání žádostí o víza v Láhauru (Pákistán).

7 M. Haroon je britský státní příslušník provozující podnik rychlého občerstvení v Irsku a od roku 2013 je v manželství s N. B. Haroon, afghánskou státní příslušnicí. Dne 4. června 2015 podala N. B. Haroon v Irsku prostřednictvím svých advokátů žádost o udělení víza tohoto členského státu, aby mohla následovat svého manžela.

8 N. Habib je britský státní příslušník, usazený v Irsku od února 2015, jakožto osoba samostatně výdělečně činná. Narodil se v roce 1968 v Afghánistánu a z prvního manželství, které uzavřel v roce 1990, má tři děti. V červnu 2015 byla podána žádost o udělení víza pro jeho matku na irském vízovém oddělení v Abú Dhabí (Spojené arabské emiráty) a v Irsku byly prostřednictvím jeho právního zástupce podány žádosti o udělení víza pro jeho dva syny, jakož i pro jeho čtyři vnoučata.

9 Žalobci v původním řízení tvrdí, že lhůty pro vyřízení žádostí o udělení víza, o něž se jedná ve věci v původním řízení, zakládají porušení požadavků stanovených čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/38.

10 Naproti tomu ministr je zaprvé toho názoru, že lhůta pro vyřízení uvedených žádostí o udělení víza není nepřiměřená, neboť je odůvodněna potřebou provádět prověřování a kontroly za účelem odhalování podvodů, zneužívání práva nebo případů účelových manželství. V tomto ohledu ministr zdůraznil, že v Irsku a ve Spojeném království působí zločinecké sítě, které jsou zapojeny do zprostředkovávání účelových manželství, jakož i do podnikání umožňujícího občanům Unie přicestovat do Irska výlučně za umělým účelem vytvoření povinnosti na základě unijního práva.

11 Dále má ministr za to, že lhůta pro zpracování žádostí o udělení víza dotčená v původním řízení není nepřiměřená, neboť je odůvodněna nutností provádět důsledné bezpečností prověření, aby se předešlo hrozbám teroristickému útoku, pokud dotyčné osoby pocházejí ze třetích zemí, které vzbuzují zvláštní bezpečnostní obavy, jako je tomu v projednávaném případě.

12 Konečně ministr upozorňuje na významný nárůst žádostí o udělení víza podaných manželi nebo manželkami státních příslušníků Unie usazených v takových třetích zemích. Tento objem se v letech 2013 až 2015 zvýšil o 1 417 % a počet žádostí se zvýšil z 663 žádostí v roce 2013 na 10 062 žádostí v roce 2015. Toto nepředvídatelné zvýšení je podle ministra důvodem prodloužení lhůty pro zpracování žádostí o udělení víza.

13 Kromě toho ministr uplatňuje, že se žalobci v původním řízení nemohou dovolávat čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/38, dokud prověřování a kontroly nebyly provedeny. Podle něj musí žadatel o vízum pro rodinného příslušníka občana Unie prokázat existenci skutečného vztahu opravňujícího rodinného příslušníka, který je státním příslušníkem třetí země, získat právo pobytu před tím, než bude možné se tohoto ustanovení dovolávat.

14 Předkládající soud má za to, že je třeba tento důvod uplatňovaný žalovaným zamítnout, jelikož skutečnou otázkou je, zda takové průtahy při vyřizování žádostí o udělení víza, jako jsou průtahy dotčené ve věci v původním řízení, představují porušení uvedeného ustanovení a zda mohou být odůvodněna zmiňovanými okolnostmi.

15 Podle předkládajícího soudu představují v zásadě průtahy ve vyřizování žádosti o udělení víza po dobu až dvou let porušení čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/38. Kromě toho vyjadřuje pochybnost, že by takové průtahy mohly být odůvodněny důvody uváděnými ministrem, jelikož se domnívá, že kdyby to bylo možné, unijní zákonodárce by to výslovně v této směrnici stanovil.

16 Mimoto předkládající soud uvádí, že přibližně 7 300 žádostí o udělení víza čeká momentálně na vyřízení ministrem a že řešení sporu, který mu byl předložen, bude mít účinky na každou z těchto žádostí.

17 Za těchto podmínek se Court of Appeal (odvolací soud, Irsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Porušuje členský stát, s výhradou případných ospravedlnění popsaných v otázkách 2, 3 a 4, požadavek podle čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/38 stanovující povinnost udělit manželovi/manželce a rodinným příslušníkům občana Unie, který vykonává v dotčeném členském státě právo volného pohybu nebo který má v úmyslu toto právo vykonávat, v nejkratší možné lhůtě vízum, pokud délka vyřizování této žádosti překračuje dvanáct či více měsíců?

2) Aniž je dotčena první otázka, lze na základě článku 35 směrnice [2004/38] nebo na jiném základě ospravedlnit průtahy ve vyřizování žádosti o udělení víza nebo při jiném rozhodování o nich podle čl. 5 odst. 2, které vzniknou kvůli tomu, že je třeba zajistit, zejména prostřednictvím náležitých kontrol, že žádost není podvodná nebo zneužívající, včetně toho, zda manželství nelze považovat za účelové, takže tyto průtahy nezakládají porušení čl. 5 odst. 2 [této směrnice]?

3) Aniž je dotčena první otázka, lze na základě článku 27 nebo 35 směrnice [2004/38] nebo na jiném základě ospravedlnit průtahy ve vyřizování žádosti o udělení víza nebo rozhodování o ní podle čl. 5 odst. 2, které vzniknou kvůli tomu, že je třeba provést důslednou osobní a bezpečnostní kontrolu osob, jež pocházejí z určitých třetích zemí z důvodu specifických bezpečnostních obav, jež souvisí s osobami cestujícími z těchto třetích zemí, takže tyto průtahy nezakládají porušení čl. 5 odst. 2 [této směrnice]?

4) Aniž je dotčena první otázka, lze ospravedlnit průtahy ve vyřizování nebo rozhodování o žádosti o udělení víza podle čl. 5 odst. 2, které vzniknou kvůli náhlému a neočekávanému nárůstu těchto žádosti přicházejících z určitých třetích zemí, o nichž se má za to, že představují skutečné bezpečnostní riziko, takže tyto průtahy nezakládají porušení čl. 5 odst. 2 [směrnice 2004/38]?“

Řízení před Soudním dvorem

18 Irsko v písemné části řízení uvedlo, že žádosti o udělení víza dotčené v původním řízení byly zamítnuty rozhodnutími z března 2017. Žaloby podané proti těmto rozhodnutím byly zamítnuty v červenci 2017, pokud jde o manželku A. Mahmooda, v prosinci 2017, pokud jde o manželku a syna M. Ahsana, v únoru 2018, pokud jde o manželku M. Haroona, a v lednu 2018, pokud jde o matku, dva syny a čtyři vnoučata N. Habiba.

19 V návaznosti na toto oznámení vyzval dopisem ze dne 18. října 2018 vedoucí soudní kanceláře Soudního dvora na základě čl. 101 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora předkládající soud, aby uvedl, zda se původní řízení stalo bezpředmětným, nebo zda je odpověď Soudního dvora i nadále nezbytná pro řešení sporu, který je před předkládajícím soudem projednáván.

20 Dopisem ze dne 31. října 2018 předkládající soud odpověděl, že přestože odpověď Soudního dvora není nezbytná pro žalobce v původním řízení, trvá přesto na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v rozsahu, v němž má taková odpověď dopad na tisíce případů, o nichž je rozhodováno.

K předběžné otázce

21 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout (usnesení ze dne 15. listopadu 2017, Aranyosi, C-496/16, nezveřejněný, EU:C:2017:866, bod 22).

22 Ze znění a systematiky článku 267 SFEU vyplývá, že řízení o předběžné otázce předpokládá, že před vnitrostátními soudy skutečně probíhá spor, v jehož rámci mají vnitrostátní soudy vydat rozhodnutí, které může zohlednit rozsudek Soudního dvora vydaný v rámci řízení o předběžné otázce (usnesení ze dne 3. března 2016, Euro Bank, C-537/15, nezveřejněné, EU:C:2016:143, bod 32).

23 Důvodem pro žádost o rozhodnutí o předběžné otázce není poskytnutí konzultativního stanoviska k obecným nebo hypotetickým otázkám, nýbrž její nezbytnost pro skutečné vyřešení sporu (usnesení ze dne 3. března 2016, Euro Bank, C-537/15, nezveřejněné, EU:C:2016:143, bod 33).

24 V projednávaném případě z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že spor v původním řízení se týká údajného průtahu ministra v dotčeném vyřizování žádostí o udělení víza a že cílem je uložit ministrovi o těchto žádostech rozhodnout.

25 Vzhledem k tomu, že žádosti o udělení víza dotčené v původním řízení byly všechny zamítnuty rozhodnutími, vůči kterým byly podány opravné prostředky, jimž nebylo vyhověno, a vzhledem k tomu, že předkládající soud uvedl, že odpověď Soudního dvora již nemůže být žalobcům v původním řízení ku prospěchu, jak vyplývá z bodů 18 a 20 tohoto usnesení, spor v původním řízení se tedy stal bezpředmětným, a v důsledku toho se již odpověď na položené otázky nejeví jako nezbytná.

26 Proto, i když předkládající soud, který má v zásadě povinnost vyvodit důsledky z rozhodnutí o zamítnutí víz a konkrétně pak povinnost rozhodnout, zda bude na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce trvat, změní ji nebo ji vezme zpět, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce zpět nevzal, je v daném případě třeba učinit závěr, že na tuto žádost není namístě odpovídat (viz v tomto smyslu usnesení ze dne 24. března 2009, Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, bod11).

K nákladům řízení

27 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Není důvodné rozhodnout o žádosti o předběžné otázce podané rozhodnutím Cout of Appeal (odvolací soud, Irsko) ze dne 23. února 2018, ve věci C-169/18.

Podpisy.